

វិធានន៍របាយការសិក្សាអនុវត្ត

Methods of Inquiry

❖ បេត្តានវិធីដើម្បីយកមក
អនុវត្តទៅ បទពិសោធន៍
នានា គីពិតជាគ្មោះ
បង់ចោលទិភាសជាក់ជា
មិនខាន ហើយមនុស្សកើ
តាយឡាដាម្លូកប្រព្រឹត្តិក្រុងបិ
ជាតុក្តាលកំតែបុណ្យ។

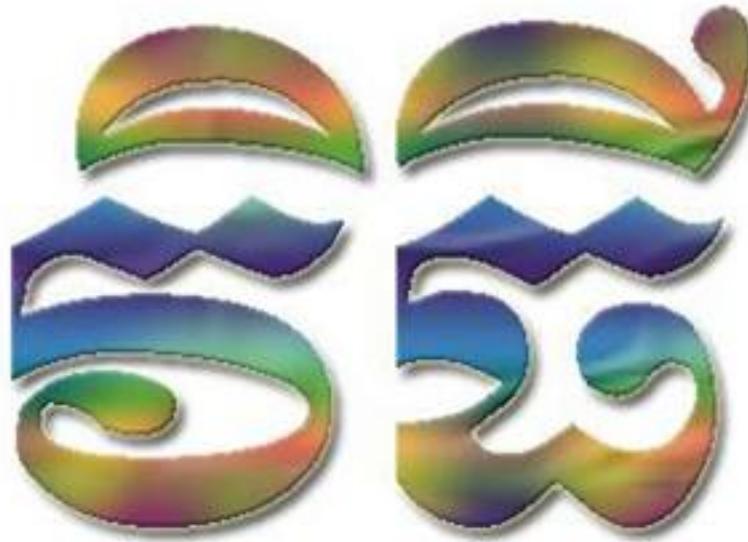

©2014 Mebe

តើអ្នកគិតចាំងខ្សាយចានប្រើប្រាស់វិធីអូខេះ នឹមួយានទៅ
ទូលចានសម្រចនុវគ្គលបំណងចុងក្រាយរបស់ពួកគេ ?

តើវិធីទស្សនវិជ្ជាមាននំយដ្ឋុបមេបដែរ ?

តើវិធីជាអី ?

What is Method?

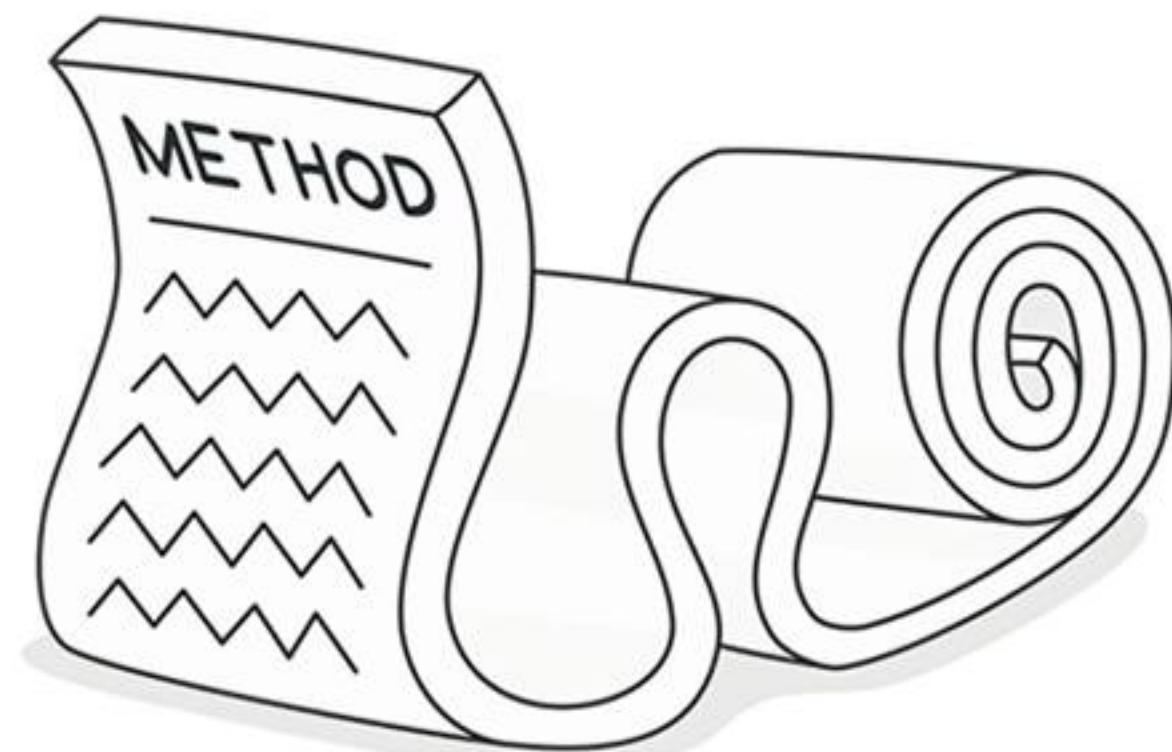
I. វិធី (Method)

“វិធី” គ្រឿបានគេទូលស្ថាប់ជាទុទាំង ជាមធ្យាបាយ បន្ទិតិវិធី ដែលគ្រឿបគេ អនុវត្តតាម ដើម្បីយានទៅសម្របគោលបំណងម្បយ។

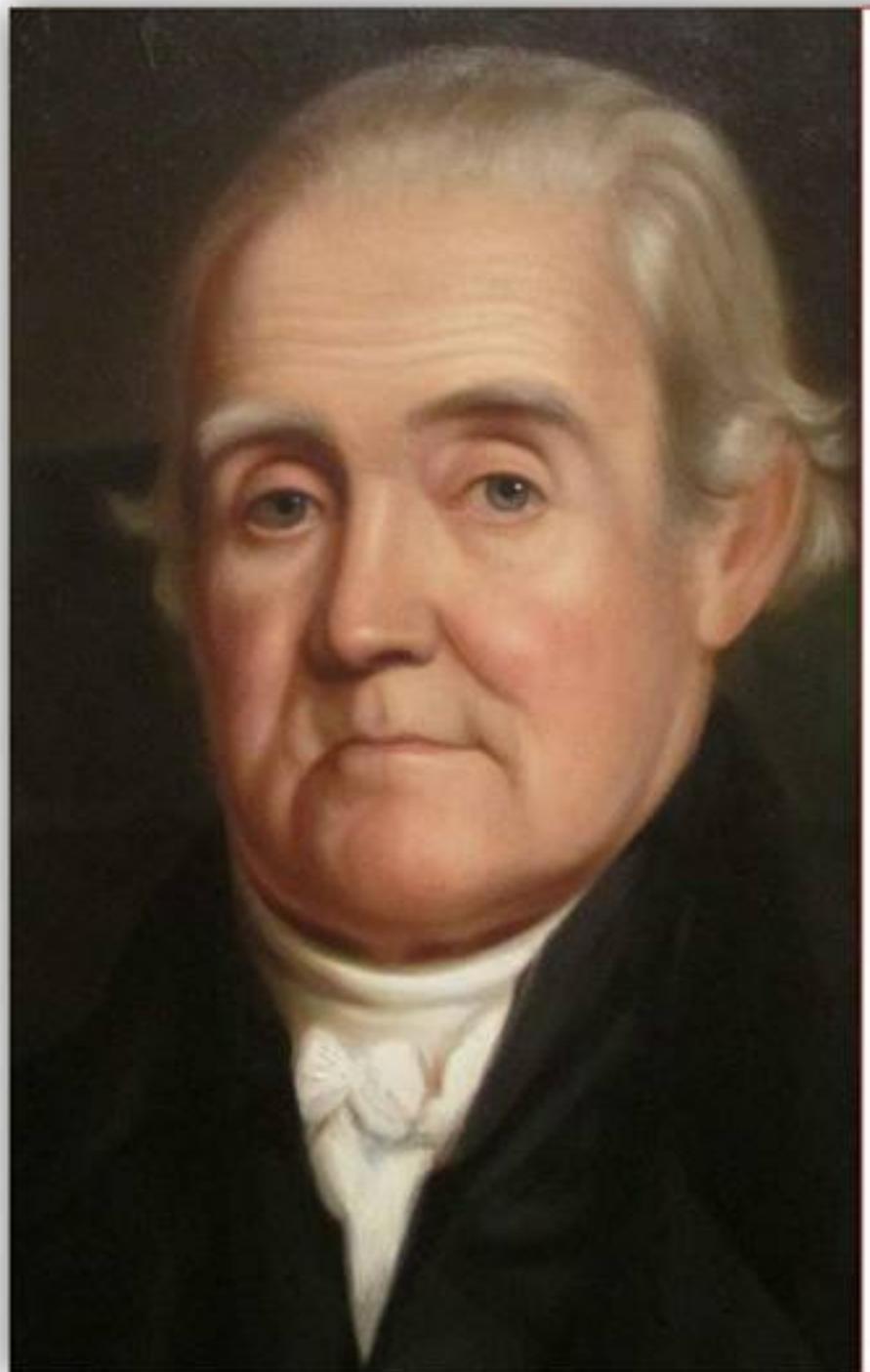

I. ទិន្នន័យ (Method)

- ❖ “ទិន្នន័យ”(Method) ហេញមកពីពាក្យក្រិក Meta + hodos មាននំយប់ តាមដ្ឋាន បុគ្គលិក បុគ្គលិក (On the way) ។
- ❖ ជូនដូចស្រាវជ្រាវ “ទិន្នន័យ”(Method) បញ្ជាក់ថា ដើម្បីរាយការណ៍ដែល បានរាយការណ៍ដែលបានរាយការណ៍ គឺជាប្រព័ន្ធដែលបានរាយការណ៍ដែលបានរាយការណ៍ ។

I. វិធី (Method)

- Noah Webster : វិធី ជាមធ្យាបាយ ដោបច្ចកទេសដែលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធបុរប្បធម៌នការសាកស្តូរ ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ឡើងមុខវិជ្ជាសិក្សា បុងេយ៍ឡើង ធម្មុយ។

I. វិធី (Method)

Edgar S. Brightman

- លោក Brightman: វិធី ជាមាត្រា ដែលនៅក្បុងមាត្រានេះបំណុចចាប់ផ្តើមនានាថារពេញទៅដោយផ្តល់ជាប់រីយ៍មិនត្រូវបានគេកំណត់ឡើង។

វិធីវាងរៀលវិញ្ញា

Philosophical Method

II. វិធីទំនាក់ទំនង (Philosophical Method)

- វិធីទំនាក់ទំនង សំដែរឡើការផ្តេចបញ្ចូន ដែលមានលក្ខណៈជំបុង ហើយមានលក្ខណៈជាមួលដ្ឋានដី ដែរ បុជាការគិតដែលមានលក្ខណៈផ្តេចបញ្ចូន។
- ការផ្តេចបញ្ចូនបែបទស្សនវិធាត មិន មែនសំដែរគិតទស្សនវិទ្យាទេ មនុស្ស គ្រប់រូបប្រើប្រាស់ ការផ្តេចបញ្ចូន បែបទស្សនវិធាត នៅពេលដែលគឺ ស្មើដឹងរកសច្ចាត។

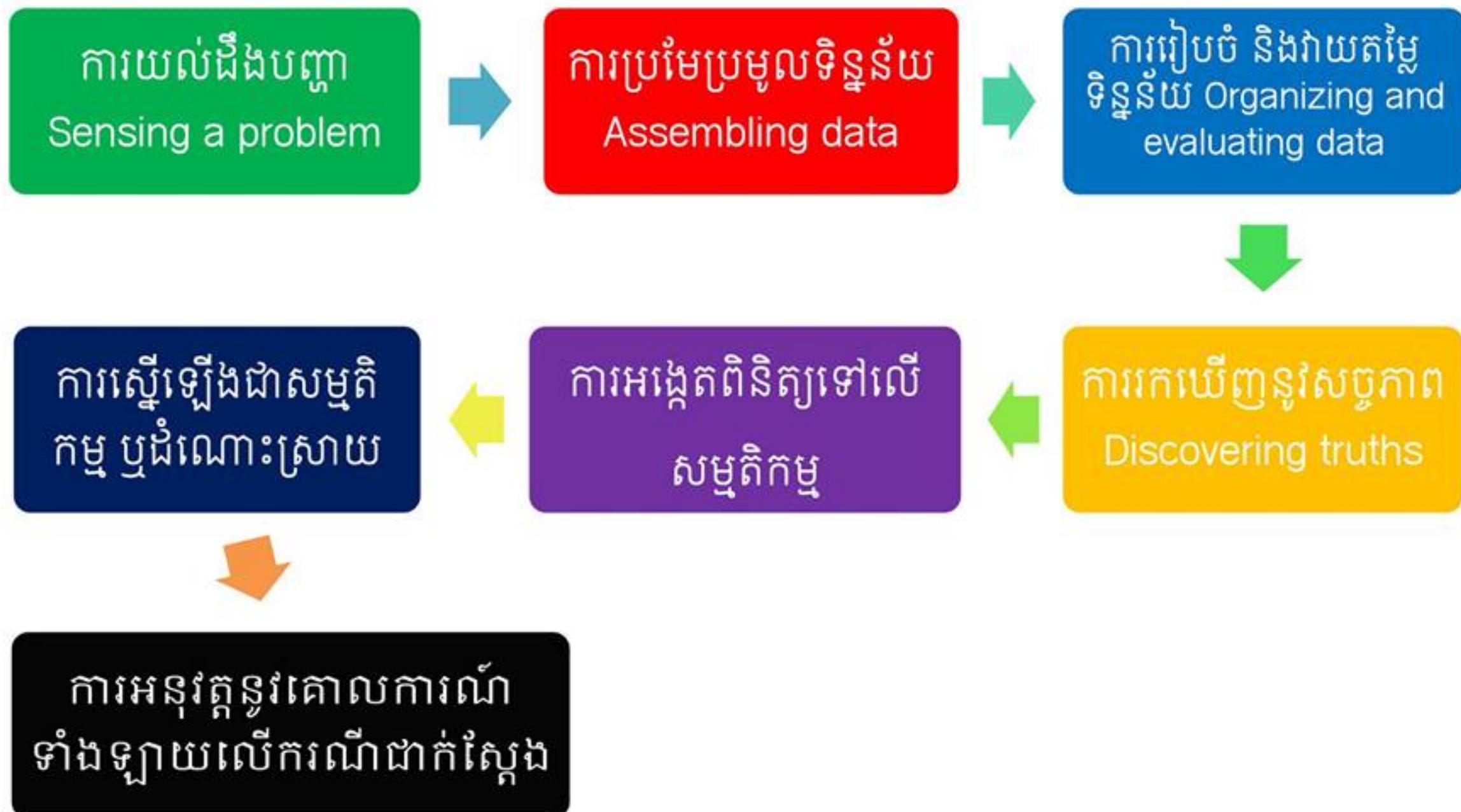

II. វិធីទស្សនិត្ត (Philosophical Method)

- លោក Bahm: វិធីទស្សនិជ្ជា ទៅបីរាមានសារ៖ សំខាន់ខ្លាំងបំពេះអ្នកស្រួលរកសម្រាប់រាយ បើនេះ វាអាចត្រូវពានប្រើប្រាស់ខ្ពស់ ដោយពួកគុក ដែលឈ្មោះនឹងមានបញ្ហា ដែលអ្នកទាំងនោះអាចបង្កើរ ទស្សនិជ្ជា ទៅជាសុប្រីសភាព (ការប្រើបាយគុណធម៌ បុការពន្យល់ឱ្យយើងម៉ោង ហាក់ដូចជាប្រើមក្វែរ បើនេះ វាមិនពិតទេ គេធ្វើឡើងដើម្បីបាកបញ្ជាត មនុស្ស) គេបង្កើតិបណ្តាតទៅជាការងារផ្ទៃលីហា និងគេបង្កើរ ការយល់ដឹងប្រាកបដែលទៅក្នុងការបំអកសិបលេងទៅវិញ។

ឧស្សាហ៍និត្យា

ក្រុមហ៊ុនអនុវត្តន៍យុទ្ធសាស្ត្រ និងការរំលែកដោយលើខ្លួនខ្មៅ

ក្រុមត្នោតនិធីជាមួយនូវលទ្ធផល

History of Philosophical Method

III. ក្រោមត្តិសាស្ត្រនៃវិធីទំនាក់ទំនង (History of Philosophical Method)

1) វិធីសាស្ត្រនៃវិធីទំនាក់ទំនង

វិធីបជិសំយោគ (វិចារិន្យា) របស់ហេវតីត-វិធីបាមវ៉ន

វិធីអនុមានពេញរបស់
អាវីស្សត

បុរាណ

វិធីបជិសំយោគរបស់
ហេវណ្ឌ-សិតិវ៉ន

វិធីបជិសំយោគរបស់
ប្បាគុង-វិធីបងបែក

វិធីបជិសំយោគរបស់
សូក្រាត-វិធីសន្ននា

III. ក្រុមត្នោតនិធីនិងស្ត្រានិភ័យ (History of Philosophical Method)

គ. និធីបច្ចុះយោគ(និហារនិច្ចា)របស់ហេរាលូតិស-និធីប៉ាបនុ

(Heraclitus Dialectic – A Dynamic Method)

- ❖ ហេរាលូតិស ពិនិត្យយើញថា បច្ចុះយោគត្រូវនៃពិភពលោកគឺ ត្រូវការពិនិត្យដែលត្រូវការពិនិត្យដែលត្រូវការពិនិត្យ។
- ❖ ហេរាលូតិស និយាយថា: អ្នីឱ្យទាំងអស់គឺជាការ:នៃការប្រប្រឈម បាននំយោគ គួនអ្នីនៅអមពេទ្យេះទីនៅ: អ្នីឱ្យទាំងអស់ជាការ:នៃការបង្កើតនិងបលនា។ ទំនាក់គឺជាបិតានិងជាស្អាបនៃអ្នីឱ្យទាំងអស់ ពេលគឺអ្នីឱ្យត្រូវតែជាការបង្កើតនិងជាការប្រប្រឈមតាមរយៈទំនាក់នៃភាពផ្ទុយគ្នា

Heraclitus:
535-475 BC

III. ក្រុមត្នោតនិធីនៃវិទ្យាអនុវត្ត (History of Philosophical Method)

គ. វិធីបនិស់ហេឡុ (ពិចារណាផិជ្ឍា) របស់ហេរាលូតិស-វិធីបាមទណ្ឌ

(Heraclitus Dialectic – A Dynamic Method)

- ❖ អ្នដែលមិនអាចបំប្រយោលបាននៅក្នុងការបង្កើតនិងការប្រប្រយោលនោះគឺច្បាប់ ដែលហេរាលូតិសហ៊ា Logos។
- ❖ នៅក្នុងវត្ថុទាំងអស់ ការសិស្សដ្ឋាក់គ្នាកៅពីការឡើងតាមរយៈទំនាក់។
- ❖ វិធីសាស្ត្ររបស់ ហេរាលូតិស គឺដោះស្រាយតាមបែបធុងជាតិ និងតាមការអភិវឌ្ឍន៍ ធម្មជាតិ។

III. ក្រុមត្នោតនិធីនៃវិទ្យាអនុវត្ត (History of Philosophical Method)

២. និធីបច្ចុប្បន្នយោគរបស់ឡូណុខា-និធីស្ថិតិ (Zeno's Dialectic – A Static Method)

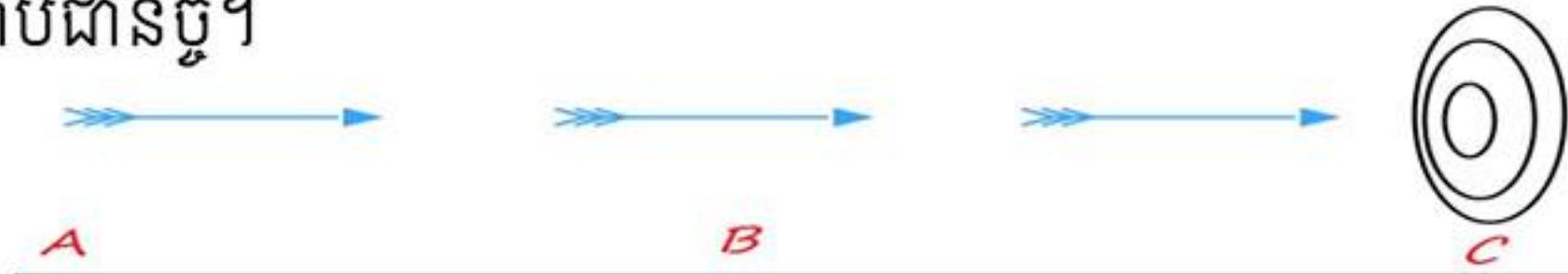
- ❖ ផ្លូវពី ហេរីត្តីត ដែលអេងបាត អូរទាំងអស់ជាការ: នៃការបែបប្រើប្រាស់
Parmenides នៃនិកាយអេឡិត (Eleatic) លើកឡើងបាត គ្មានការបង្កើត បុករ
បំផ្តាល់ គ្មានចលនា បុករបែបប្រើប្រាស់ឡើយ។
- ❖ Zeno បានទទួលយកគំនិតរបស់ ប៉ាមេនីដ ដែលបានបងើសិរីជាបាត គ្មានទេចលនា
ហើយខំបង្ហាញកសុតាងបាត សត្វលោកមានភាពតែម្មយកតែគឺនេះនឹងបូល់។
- ❖ Zeno បញ្ជាក់បាត រាយការជាក្នុងគុណធម៌ ទៅបីហាក់ដូចជាកំពុងធ្វើចលនាក៍ដោយ
ក៍ការពិតវាក្នុងធ្វើចលនាចាល់តែសោះ។

III. ក្រុមត្នោតនិធីនៃវិទ្យាអនុវត្ត (History of Philosophical Method)

២. និធីបច្ចុប្បន្ននៃយោគសរុបតែង-និធីស្ថិតិ

(Zeno's Dialectic – A Static Method)

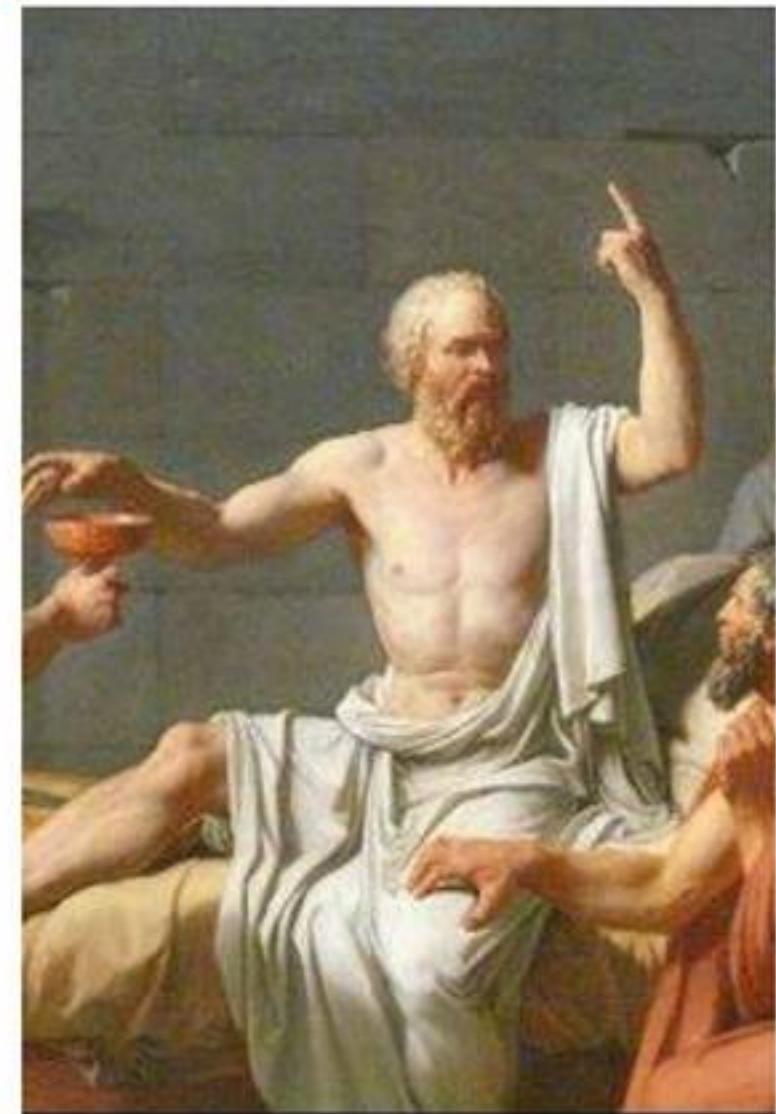
- ❖ កសុត្រាងទី១៖ គឺព្រៃញដែលហេះតែងយប់ជានិច្ច។ ឧបមាតា ព្រៃញកំពុងហេះពីចំណុច **A** ទៅចំណុច **C**។ នៅពេលម្នាយពិតប្រាកដ ព្រៃញបានផ្តល់ការតែងចានចំណុច **B** ដែលជាបំណុចកណ្តាលរវាងចំណុច **A** និង **C**។ ការផ្តល់ការតែងចំណុច **B** មាននំយ៉ា យប់នៅចំណុចនោះម្នាយរយៈ។ កើបុន្ឌេ ដោយមកពីចម្ងាយរវាង **A** និង **C** មានចំណុចប្រើប្រាស់តុកគណនាតូច្នាំ នោះបានជាទ្រូវយប់តូច្នាំ។ យើងយើង ថា ដែលបុកនៃការយប់ស្ម័មគឺជាការយប់ស្ម័ម។ ដូច្នេះព្រៃញដែលហេះតែងយប់ជាប់ជានិច្ច។

III. ប្រវត្តិសេវាផិធីនូវវិថាន (History of Philosophical Method)

៤. ពិធីបច្ចុះយោបាយរបស់សុក្រាស-ពិធីស្ថាន (Socrates' Dialectic – A Method of Dialogue)

- នយោបាយប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានអភិវឌ្ឍនៅទីក្រុងអាណេន
ដែលក្នុងសម្រាប់យោបាយនៅពេលក្នុងបានខិតខំសិក្សាតីសិល្បៈនាការ
អូសទាញមនុស្សដែលត្រូវយកទៅប្រើ ដើម្បីសម្រេចធ្វើគោលដៅ
នៅក្នុងនយោបាយរបស់ខ្លួន ។
- ពេលនោះវាលើចេញនូវអ្នកមានអាជីពជាពេន្ទក្នុងការបង្រៀន
ពួកយុវេយពីសិល្បៈនៃការអូសទាញមនុស្ស។ អ្នកទាំងនោះគេ
ហៅថា សុហ្មីសវិទុ ។
- ទស្សនវិធាតាក្រុកពីមុនបកស្រាយពីធម្មជាតិ ដោយយកធម្មជាតិជាកកម្មវិត្តុនៃការពិចារណា។ បើនេះ សុហ្មីសវិទុ បានបង្កើរបេញពីទស្សនវិធាតាក្រុកធម្មជាតិមកពីការក្សាតីបញ្ហាមនុស្សវិញ។

III. ក្រុមត្នោតនិងវិធានស្តូតិច្ចាត (History of Philosophical Method)

៤. វិធានបន្ថែមនរប់ស្តូតិច្ចាត-វិធានស្នើសារ

(Socrates' Dialectic – A Method of Dialogue)

- ជាលទ្ធផល អ្នកទាំងឡាយណាដែលស្ថិជាអាមុណ្ឌក្នុងដំណោះស្រាយអំពីបញ្ហា មនុស្សក្នុងសង្គម ដោយបំណាយពេលគិតពីភាពអាប់កំបាំងរបស់មនុស្សកាន់តែ ដ្វានទៅ ហើយរកមិនយើងសច្ចាតសាកលណាមួយគ្នាទុកបិត្តបាន ពួកគេ កើមានទំនាក់ទំនាក់សង្ឃឹម (Skepticism) និងផែបនិយម (Relativism) ទៅវិញ។
- ពួកគេអេងថា៖ គ្មានការពិតណាមួយកើតមានចំពោះមនុស្សជាតិទាល់តែសោះ ជាលទ្ធផល សិល្បៈនៃការអ្នកទាញមនុស្សដែលពួកគេបង្រៀននោះ ឱ្យសារៈ សំខាន់តែទៅលើវិធី ថាគារិបនិស់ជក្រុមប្រព័ន្ធដោយាងដូចមេប និងរបៀប ប្រើបាសាស្ត្រសម្រាប់ទិន្នន័យនោះដឹង។

III. ក្រុមត្នោតនិងវិធានស្តូត្រីប្រជាធិប្បៈ (History of Philosophical Method)

៤. វិចិថបនីនំយោគរបស់សុក្រាស-វិចិសន្តុលា

(Socrates' Dialectic – A Method of Dialogue)

- ❖ សុក្រាស ស្ថាកស្ថាយនូវការពិត៌ែល សុហើសវិទ្យា កំពុងបំភាន់មនុស្សតាមវិធីនេះ។ គាត់អំអាចបានដំឡើងពីការសំនួរដោយផ្តើកលើគុណាទម្លៃ ដាក់ដំឡើកលើបំណែងដំឡើងបច្ចេកទេស ហើយមានតែគុណាទម្លៃនេះដែលបានដើម្បីយកដើរដឹងដួចមួយនៅរដ្ឋាភាយ។
- ❖ សុក្រាស យល់បានតែបំណែងដើរដឹងពីតិតបុណ្យណា៖ ទីបបង្ហាញឱ្យយើងបានដើរគុណាទម្លៃនោះ។ គឺអាចយានទៅដើលសច្ចាតាពាណតាមរយៈការចូលរួមសន្ននាដាម្បួយមនុស្សផ្សេងៗទេ ដោយទីកចិត្តសុភាពរបស់។
- ❖ ដើម្បីយានទៅដើលសច្ចាតានោះ គឺត្រូវដាក់គីនសច្ចាតាដែលត្រូវតាមរបៀបរបស់។

III. ក្រុមត្នោតនិងវិធានស្តូតិត្យ (History of Philosophical Method)

៤. វិចិបបិនំយោគរបស់សុក្រាត-វិចិសន្តា (Socrates' Dialectic – A Method of Dialogue)

លាស់នៅក្នុងសតិរបស់បុគ្គលដោយការស្វែសំណើរទាំងឡាយ ដែលនាំឱ្យលេចចេញ
នូវសច្ចាតពីសតិរបស់គេ ។

- ❖ ដើម្បីទទួលបាននូវសច្ចាត អ្នីដែលចាំបាច់បំផុតមុនគេ គឺត្រូវស្អាល់ភាពលូងខ្សោ
របស់គេធ្វាល់ សុក្រាត បានដាក់ឈ្មោះវិជិជ្ជធនេរការនេះថា ជាមុខធំនាថ្ងរបស់
ផ្ទប់ (midwifery) ។
- ❖ វិជិជ្ជធនេរការ ដើម្បីស្វែងរកសច្ចាតត្រូវបានគេហេត្តិ វិជិជ្ជធនេរការ បុរិជិ
សន្តនា ហើយគេបាននិយាយថា នោះគឺ ការស្អាល់ខ្ពស់ជាង ។

III. ក្រុមត្នោតនិងវិធីទំនាក់ទំនង (History of Philosophical Method)

ប. វិចិថជិស៊ីឡាតរបស់ប្លាសុវ-វិចិថលើចេក (Plato's Dialectic – A Method of Division)

- ❖ ព្រាតុង យល់ថា អតិថតនៃការ: មិនមែនជាអតុជាតុនេះទេ ប៉ុន្តែជាសារជាតិរបស់វត្ថុ ហើយគាត់ហោបា គំនិត ប្រជាព្យោះ
- ❖ អ្និដលក់ឡើងពិតប្រាកដគឺគំនិត ហើយពិភពនៃពាណិជ្ជកម្ម គ្នានូវក្រោពីកាបម្បុងពីពិភពគំនិតតែប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុដូចខ្លះ ចំណោះដឹងនៃគំនិត គឺប្រាកដជាបំណោះដឹងពិត ។ គាត់ហោ វិធីនៃការយល់ពីគំនិតរបស់គាត់បា វិធីបងិសំយោគ ។
- ❖ ព្រាតុង បានស្វែងរកវិធីដើម្បីកំណត់ការទាក់ទងរាងគំនិត នានា និងដើម្បីពន្យល់ពីរចនាសម្ព័ន្ធនៃគំនិតជាយបានជាក់គំនិតនៃអំពើលូនៅខ្ពស់ជាងគោ។ នៅក្នុងការយល់ពីគំនិតមាន ទិសដៅពីរីធម៌

III. ក្រុមត្នោតនិងវិធានស្តូតិច្ចាតា (History of Philosophical Method)

ប. វិចិថជីសំឡាតខេត្តស្ថុគ-វិចិថលដែក (Plato’s Dialectic – A Method of Division)

- ❖ ទី១-មានការកើតប្រមើនពីច្បាក់លើទៅច្បាក់ក្រោមតាមរយៈការបែងចែកពីគំនិតទូទៅ ឱ្យទៅជាកំនិតពិសេស។
- ❖ ទី២-ចាប់ផ្តើមពីច្បាក់ក្រោមទៅច្បាក់លើតាមរយៈការធ្វើសំយោគគំនិតអំពីវគ្គដែលមានទិសដំឡោះទៅកំនិតកំពុល។
- ❖ ក្នុងចំណោមវិធីទាំងពីរនេះ ទិសដំឡោះការធ្វើសំយោគទាំងទេនឹងវិធីសំយោគរបស់ស្អោភ និងទិសដំឡោះការពេញឯងជាប់ចេញពីភាគីជាបែបដែនរបស់ប្រាកុងសុខសាធារណ៍ ជូនចេះ នៅពេលដែលយើងនិយាយសំដោទោរកវិធីបង្កើតសំយោគរបស់ប្រាកុងជាជម្រើនបាយដោយទៅការវិធីនៃការបែងចែក។

III. ក្រុមត្នោតនិងវិធានស្តូតិច្ចាតា (History of Philosophical Method)

ប. វិចិថជីលំហែករបស់ប្លាសុទ-វិចិថលំចេក (Plato's Dialectic – A Method of Division)

- ❖ ផ្សេយពី សុក្រាត ដែលបានចាត់ទុកបា ចំណោះដឹងអាបត្រូវបានទទួលតាមរយៈការសន្យានាក់ងមនុស្សនិងមនុស្ស។ ប្រាកុង បានជាក់ឈ្មោះវិធីបងិសំយោគរបស់គាត់បា ជាវិធីនៃការបែងចែកគំនិត ជាភ្លុម ជាពួក បុជាវិធីនៃការពេទស្អខ្ពន់នេះ និងស្រើយដោយខ្ពន់នេះ ពេលគីវិធីពេទ-ស្រើយនៅក្នុងសតិរបស់គេ ។

III. ប្រវត្តិសេវាផិធីជាស្ថានទិន្នន័យ (History of Philosophical Method)

១. វិធីអនុទាល់ព័ត៌មានបច្ចេកវិទ្យាល

- ❖ ការសិក្សាអំពី ថាគើតចំណោះដឹងត្រូវអាចទទួលបានដោយរបៀបណានេះ ត្រូវបានរៀបចំជាប្រព័ន្ធដោយអារីស្តុត ។
- ❖ អារីស្តុត យល់ថា ចំណោះដឹងពិតគួរតែទទួលបានតាមរយៈភាសាចុះច្បាស់លាស់។ គាត់កើតឱ្យទទួលស្ថាប់ដឹងអនុមានរួម (Inductive Method) ដឹងដើរ ដែលភើងនោះ ការស្វែងរកសម្រាប់ភាពដោយទ្វាក៉ុងខេត្ត ដល់ភាពរួម បើនេះអារីស្តុតចាត់ទុកវាបាន មិនទាន់សុក្រិត្យ

III. ប្រវត្តិសេវិជ្ជនស្ថានវិថាទា (History of Philosophical Method)

១. វិជ្ជនសេវាលំព្រោករបស់វិស្សាគ

(Aristotle's Deductive Method)

- ❖ អារីស្សុត គិតថា វិធីអនុមានពេញដែលភូងនៅ៖ ភាពដោយខ្សោកទាំងឡាយត្រូវបានទាញចេញពីភាពរួម និងផ្តល់នូវចំណោះដើងការនៃតែតិត្រាកដចំមទោត។ ឧបាទរណ៍៖
  - មនុស្សទាំងអស់សុខត្រូវត្រូវស្វាប់ (មូលបងិព្យាបំ)
  - សុក្រាត ជាមនុស្សម្នាក់ (មូលបងិព្យាគូប)
  - ដូច្នេះ សុក្រាត ត្រូវត្រូវត្រូវស្វាប់ (សន្និដ្ឋាន)

III. ក្រឡត្ថីនៃវិធីទំនាក់ទំនង (History of Philosophical Method)

2) វិធីសាស្ត្រនៃសមែទ្វជំនើយ (Methodologies in the Modern Period)

- ❖ ក. វិធីអនុមានរូមប្រវិធីសេសានុមានរបស់ ហ៊ុន
- ❖ ខ. វិធីសង្ឃឹមរបស់ដោកត
- ❖ គ. វិធីពិសោធនិយមរបស់ ជានឹង ហូម
- ❖ ឃ. វិធីអតិសេដ្ឋរបស់ខាន
- ❖ ង. មនោនិយមបនិសំយោគរបស់ ហេល្ខណ៍
- ❖ ច. រូបធាតុនិយមបនិសំយោគរបស់ ម៉ាក្ស
- ❖ ឆ. វិធីបាតុក្តុតិវិទ្យារបស់ ហូហេរណ៍
- ❖ ជ. ទស្សនវិធានវិភាគ-វិធីនៃការវិភាគភាសា

ក្រុមគេនដែលវិធាននូវបានរាយ

Type of Philosophical Method

១. វិធីដឹបុលបច្ចន់ (The earliest Method)

១. វិធីដឹបុរាណខ្ពស់ (The earliest Method)

- ❖ វិធីដឹបុរាណខ្ពស់ ដែលមនុស្សធ្វាប់ប្រើប្រាស់ គឺជាការបន្ទំចម្លេះរាងការពិនិត្យអង្គភាព និងការពិចារណា ដែលជានិធីមួយត្រូវបានគេបាត់ទុកបា ជាប្រុសគល់ប្រកាសនៃវិធីដឹបុរាណ។
- ❖ ការពិនិត្យអង្គភាព គឺមិនទៀងទាត់ទេ ហើយជាច្រើនក្នុងការបញ្ចូលជាមួយការពិចារណា និងគ្រប់ដណ្តូប់ដោយសេចក្តីសង្ឃឹម សេចក្តីកំយឡាច សេចក្តីប្រាប៉ា ការរៀរាយ និងការស្រែមៗ ទៅបីជាការមិនប្រសើរបំពេះមនុស្សសម្រាប់នឹងការបង្កើតរបស់ពួកគេ។ ទៅបីជាការមិនប្រសើរបំពេះមនុស្សសម្រាប់នឹងការបង្កើតរបស់ពួកគេ។

១. វិធីដឹបុលបន្ទាល់ (The earliest Method)

❖ ពិសោធនិយម (Empiricism):

បញ្ជាក់ថា គ្រប់ពុទ្ធឌានអស់ គេទទួល

បានតាមរយៈការពិនិត្យអង្គភាព

ពិសោធន់ បុការសន្តិដ្ឋានដោយធ្វាល់

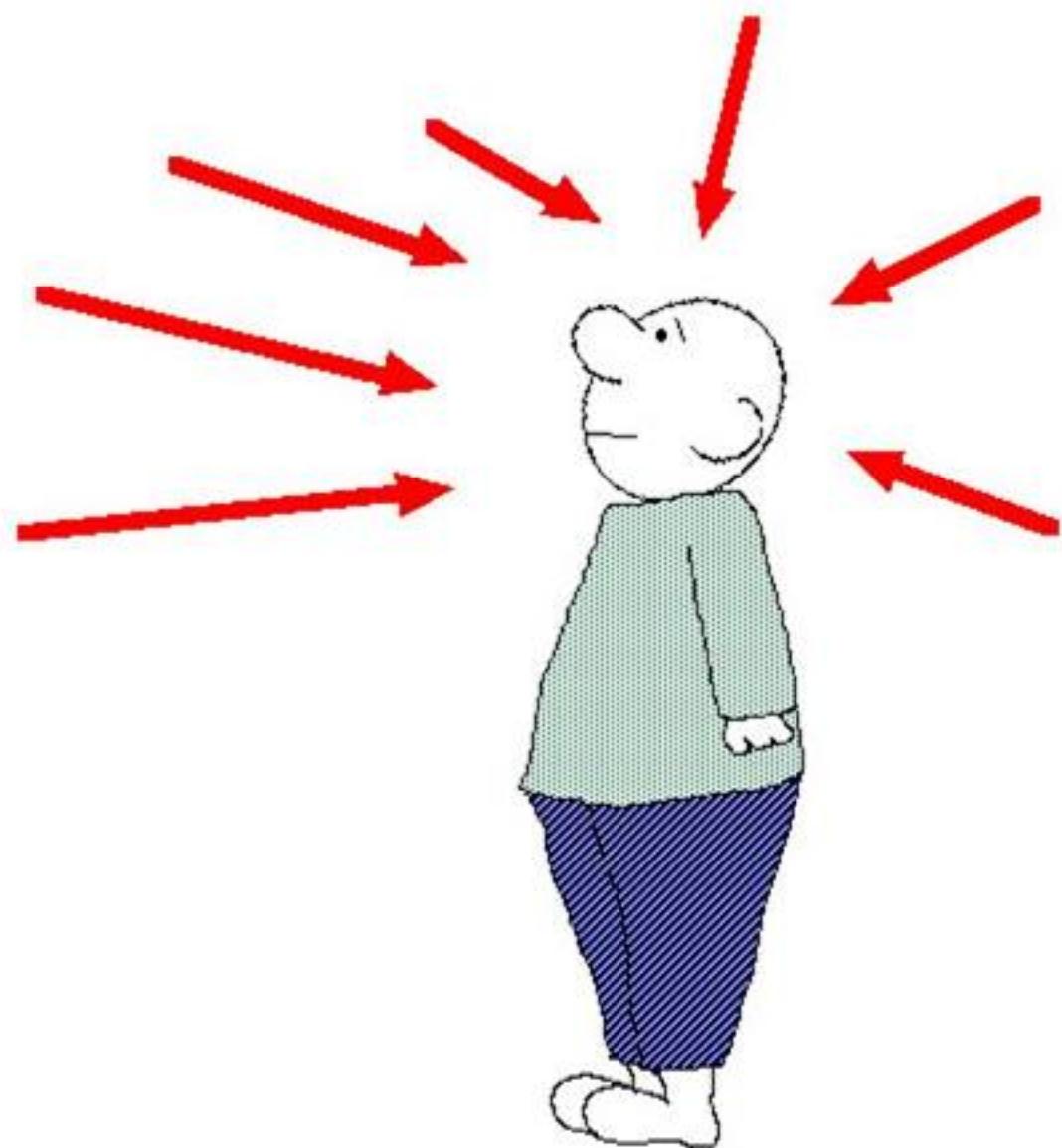
បុដ្ឋាយប្រយោលពីទិន្នន័យ ដែលគេ

បានទទួលតាមរយៈសរីរដ្ឋវិញ្ញាបា

របស់យើង ដូចជា ចក្ខុវិញ្ញាបា

យានវិញ្ញាបា សោតវិញ្ញាបា

កាយវិញ្ញាបា និងជីវិញ្ញាបា។

១. វិធីដឹបុលបន្ទាល់ (The earliest Method)

- វិចារណាល្អាតនិយម (Rationalism) ដែលសង្គត់ធ្វើនៅក្នុងការពិចារណា បុរាណ គិត ដែលជាកត្តាជីសំខាន់នៅក្នុងការសម្រចប់ទូទៅ។ វាបានរួមឱ្យជាបុរាណដែលប្រសើរជាងគេ ហើយវាបានការដឹងជាយិញ្ញាណ។

២. ពិធីសំខាល់លោក្នុងនាយកដ្ឋានមេដៃ (ដើម្បីនគារជាតិ-ប្រជាធិបតេយ្យ)

(Chief Contemporary Methods)

សម្រេចបុរាណ: ទី៥ មុនគ.ស - ទី៥នៅគ.ស

មជ្ឈមណ្ឌល: ទី៥ គ.ស - ទី១៥ គ.ស

បុនសម្រេច: ទី១៥ គ.ស - ទី១៧ គ.ស

ទំនើបសម្រេច: ទី១៧ គ.ស - ទី២០ គ.ស

ក្រាយសម្រេចទំនើប: សវ.ទី២០ - បច្ចុប្បន្ន

ଅନୁଭବ

Induction

អនុមាលន្តរោច គីជារិចារម្មយដែលបេញដំណើរពីសំណើពិសេស។ ទៅក្នុងការបេញដំណើរពីការណ៍ពិសេស ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីនឹងការរាយម្ភារីន កែអាចនិយាយម្ភារីនឡើង។ អនុមាលន្តរោចបានបង្កើតឡើងដំណើរពីការណ៍ពិសេស ត្រូវបានបង្កើតឡើង។

- មនុស្សយោះ “សុខ” ស្ថាប់ ។
- មនុស្សយោះ “រស់” ស្ថាប់ ។
- មនុស្សយោះ “ជា” ស្ថាប់ឡើត ។
- ជូនប៊ូ: មនុស្សទាំងអស់សុខទៅត្រូវស្ថាប់ ។

ទិន្នន័យ: គីជាតាំណាត្វាប់តែជាប់នៃគំនិតជាប្រើប្រាស់ឡើង នៅក្នុងការសេចក្តីសន្តិដ្ឋានម្មយ។ និយាយម្ភារីនឡើតបាន វិចារី គីជាការប្រមូលដ្ឋុរាពីរប្រើប្រាស់ ប្រើប្រាស់ប្រមូលដ្ឋុរាពីរប្រើប្រាស់ នៅក្នុងការប្រមូលដ្ឋុរាពីរប្រើប្រាស់ នៅក្នុងការសេចក្តីសន្តិដ្ឋានអ្នម្មយ។

- ❖ ជាវិធីមួយក្នុងការទាញយកនូវសេចក្តីសន្តិដ្ឋានរូម ចេញពីការពិសោធន៍ា
ដោយទេរូករាយ និងធ្វើឯកសារប្រើប្រាស់ ហើយដែលបានបញ្ជាក់ អំណែង
ធ្វើឯកសារ។
- ❖ វាបានប្រចាំការមួយដែលយោងទៅតាមដំណឹងនៃគំនិតទាញចេញពីគំរូ
នានាដែលមានលក្ខណៈ បុណ្យឈ្មោះដូចតាមដំណឹងមួយ
មួយ ទៅរកសច្ចាតជាសកល។
- ឧទាហរណ៍៖ ប្រសិនបើខ្ពស់បានស្ថាផីអាយុទៅកាន់សិស្សទាំងឡាយ
របស់ខ្ពស់ ហើយខ្ពស់បានទទួលចម្លើយម្នាក់ទៅ មានអាយុលើស១៤ឆ្នាំ
បន្ទាប់មកខ្ពស់ក្នុងធ្វើការអំណែងជាទុទៅ (សេចក្តីសន្តិដ្ឋានឡើទៅ)
សិស្សរបស់ខ្ពស់ទាំងអស់មានលើសពី១៤ឆ្នាំ។

ការគុណភាពកំណត់

Deduction

- ❖ ជាដំណើរនៃគំនិតរបស់យើង ដែលទាញចេញពីសច្ចាតសកលឡានេះទៅកសច្ចាតមិនសកល (សច្ចាតដោយខ្សោយក បុជាក់លាក់)
- ❖ វាដឹងកទៅលើការទាញយកភាពទាំងនាក់ទាំងនេះសន្តិដ្ឋានពីការអេអាយជាទូទៅមួយ បុទាញចេញពីសច្ចាតសកល ដូចជាលើក្នុងគំនិតក្នុងប្រាងក្រាមនេះ:

Ex: 1 - លោហ៍ទាំងអស់ជាក្នុងមួនអគ្គិសនី

- ទង់ដើង គឺជាលោហ៍:

ជូនី: ទង់ដើង ជាក្នុងមួនអគ្គិសនី។

Ex: 2 - មនុស្សទាំងអស់សុទ្ធឌែត្រូវស្វាប់ ។

- សុក្រាតគឺជាមនុស្ស ។

ជូនី: សុក្រាតគឺត្រូវតែត្រូវស្វាប់ ។

គារធ្វើនៅលើលទ្ធផល និងការធ្វើនៅលើរូប

(Deduction and Induction)

នៅលើលទ្ធផល

គោលការណ៍រូម

ការដោយទ្វក

នៅលើរូប

គោលការណ៍រូម

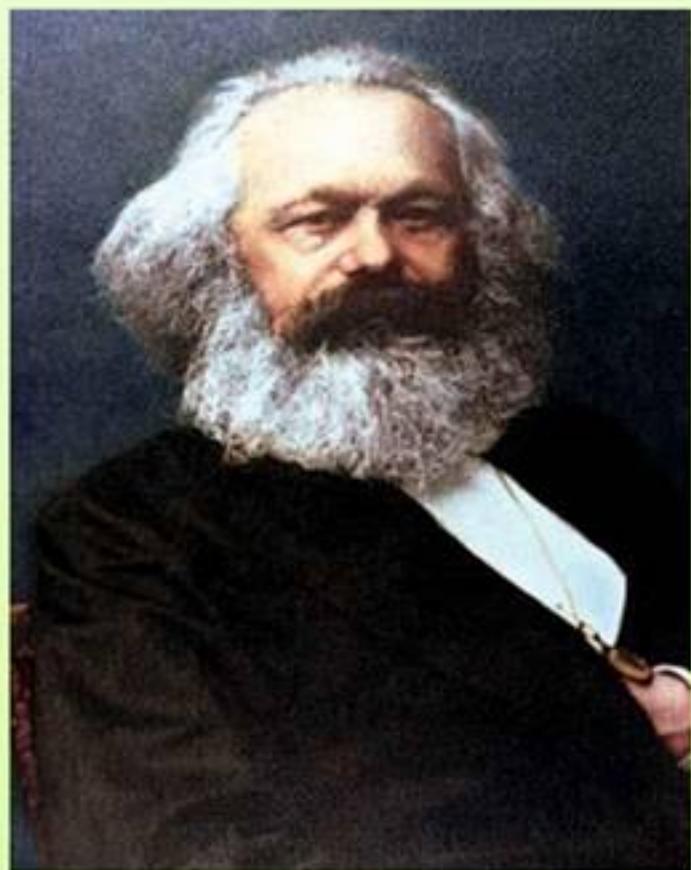
ការដោយទ្វក

បណ្ឌិតជំនួយទេ

Dialectic

- ❖ **បនិសំយោគ** ជាដំណើរវេនការយានមកដល់ពុទ្ធទាមរយៈបច្ចេកទេសសំណុរាលម្អិយ។
- ❖ ទស្សនវិទ្យា Hegel ជនជាតិអាគ្រឹមដែលបានរៀបរាប់ថា បនិសំយោគជាថម្រង់ការមួយដោយទៅតាមគំនិត ប្រើត្រូវ មានអត្ថិភាព ដើរកនាំជាតំបាត់(Thesis) និងផ្លាស់ប្តូរកគំនិតជាស់ ប្រើត្រូវជួយ(Antithesis) ហើយគំនិតបី បុបញ្ញបី (Synthesis) ត្រូវបានគេទទួលយកត្រាយជាដំណើរបាត់ឡើមពីការបញ្ជាក់អំណងមួយចំនួនអំពីអ្នកមួយ។

- ❖ បនិសំយោគត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយ Karl Marx និង Hegel ដើម្បី កិច្ចការលើករអភិវឌ្ឍសង្គមកុម្ភយនឹស្ថបស់ពួកគេ។
- ❖ ជីម្លោះកើតមានឡើង ដោយសារអតិថតវណ្ណោះសង្គមពីរ គឺ វណ្ណោះមូលដន្ត និងអ្នកលក់កម្មាធំផុះពលកម្ម ដើម្បីប្រាក់ឈ្មោះ ការតែស្វែងលើមានសារជាតិជាជម្យជាតិម្មួយមានអតិថតរាងក្រុមទាំងពីរនេះ

ଶିଖିତକାରୀ

Analytic Method

- ❖ វិធីវិភាគ ផ្តើកទៅលើការផ្តាមបេញនូវគំនិត ប្រការពិតនៃអ្នកអីមួយ (វគ្គអីមួយ បុបញ្ញអីមួយ) ទៅជាដែកដ្ឋានផ្សេងៗរបស់វា
- ❖ ជូចជាគេអាចបំពេកលក្ខណៈដោយឡើកនឹមួយៗនៃផ្តើកផ្សេងៗ ជូចជាក្នុង អវយវេះ: ការពិនិត្យអង់គេតផ្តើកនឹមួយៗដោយពាក់ព័ន្ធទៅនឹងធម្មជាតិ និងមុខងាររបស់វា ហើយរកយើព្យីតីទំនាក់ទំនងនៃផ្តើកនឹមួយៗទៅនឹងតួរាងកាយទាំងមូល។
- ❖ វិភាគ និងសំយោគ គឺជាមុខងារដែលមានទំនាក់ទំនងទៅវិញទៅមកក្នុងវិធីវិភាគ។

វិធីរត្សាបេជ្ជរត្សាបេជ្ជ

Romantic Method

- ❖ នៅក្នុងវិធីនេះ ការដឹងដោយអង្គភាពព្យាយាមទាំងនេះ និងដឹងដោយអារម្មណ៍ខ្លះដោយបានលេចឡើងតាមរយៈធម្មជាតិ និងព្រឹត្តិការណ៍នានាដែលគេឱ្យតម្លៃ ប្រសិរីជាងវិចារណព្យាយាម។
- ❖ វិធីនេះ ប្រចាំងទៅនឹងវិចារណព្យាយាមត្រឹមត្រូវ ហើយធ្វើកទៅលើវិធីនេះ គឺវាបានបង់បាលភាករកិច្ចរបស់ទិន្នន័យវិធី។
- ❖ ទោះបីជាមានកំហុស បុខ្នោះចន្ទោះ និងភាពលីសលុបនៃវិធីស្រែមេកិដោយកិវិធីនេះ បានជាស់គៀវិនយើងថា ប្រសិនបើទិន្នន័យវិធី គឺជាការបកប្រាយទាំងស្រុងនូវបទពិសោធន៍របស់មនុស្ស គេមិនគួរលុបបាលនូវអារម្មណ៍ និងសកគេគឺដែលជាទិន្នភាពដីសំខាន់នេះវិតទេ។
- ❖ ការលុបបាលនូវអារម្មណ៍ និងសកគេគឺ គឺ វាមិនមែនជាទិន្នន័យវិធីទេ ពួកអ្នកស្រែមេស្រែមនិយម ព្រមានយើងឱ្យប្រចាំងនឹងភាពតូចចប់ដោរក្នុងនៃអ្នកដែលគ្រាន់តែជាបព្យានិយម។

ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାମୁଖ

Synoptic Method

- ❖ វិធីបំព្រៃញ ប្រវិធីសហចក្តុ ប្រវិធីសុណ្យាពទិក ជាជម្រោងការ បុនីតិវិធី ដែលមនុស្សយល់ដឹងពីវគ្គមួយទាំងស្រុង ពេលគឺការយល់ដឹងពីផ្លូវដោយខ្សោកទៅការ ទំនាក់ទំនងរបស់វា និងការយល់ដឹងពីគុណភាពនៃវគ្គទាំងមូល ។
- ❖ ការបំព្រៃញបែបទស្សនវិធាន ត្រូវបានគេចាត់ទុកបាទាជាមី “វិធីបរិតលក្ខណៈនៃទស្សនវិធាន”។
- ❖ Plato បាន បញ្ជាក់ពីវិធីនេះបានការយល់ដឹងពីអ្នមួយតាមទស្សន៍ដំឡូលដំឡូលយមួយ”។ ប្រាកំណុង បានពេលអំអាងបា ដើម្បីទទួលពុទ្ធនិងការអប់រំពេញលេញ ជាចាំបាច់ យើងគូរតែ “តម្រង់ឡាង់ទៅការបំព្រៃញ” រាល់វិញ្ញាសាស្ត្រពិស់ស៊ា ទាំងអស់ដែលស្មារតីរបស់យើងមិនយកបិត្តទុកដាក់ បុមិនអើតី។